

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VACHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj

Postai uton vagy Budapestben házhoz hordatva

Egyegyedre (ápril, maj, juni) 1 ft. 50 kr.
Három évenyegyre (ápril—december) 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A kisértet.

Beszély,

Vachott Sándornétól.

III.

A sok vendég között, kik a kastélyt látogaták, az utóbbi időkben volt egy fiatal férfiú is, ki eddig, élte legnagyobb részét külföldön tölté, — de hazá-ába vissza térve, azzal kezdé meg szereplését, hogy minden nemes, hazafiui vállalat mellett oly nagylel-külég tanusítá honszeretetét, hogy föllépte első pillanata óta feltünővé lön, s minden szívből nagy vára-kozást s szép reményeket költött jövője iránt. S mi-után érdekes külseje s egész megjelenése is tökéle-tesen megfelelt jó hírének, Vándory Béla csakhamar a legkeresettebb férfiak egyike lön minden társaság-ban. Nők és férfiak vetélkedtek figyelmét lekötni, s höstünk komoly, visszatartó modora, s a sok kalandos monda, párviadal s az ég tudja hány féle különösség hire, mik vele külföldön történtek, oly sok varázst ruháztak személyére, hogy valóban fele is elég leende valakit érdekessé tenni.

Képzeltetni tehát mi szívesen látott vendég vala a kastélyban, hova egyébiránt mint szomszéd birto-kos, ügye — s bajait jött rendbe hozni Zárdayval, kitől egyébiránt a vén kastélyt, a hozzá tartozó jó-szág részszel együtt, szerette volna megvenni. — A vendégszerető házaspár alig tudta helyét találni a ritka vendégnek, ki egyszersmind hivatlan vevő is volt, mi a kastély urára nézve nem látszék oly kelle-metlennek, mint némelyek képzelék, ki a nagy ház-tartás árát nagyon is dúsán fogja valószínűleg meg-fizetni, ha nem csal a hír, mely adósságai felől kerin-gél. De ha nyomva volt is vagyona hanyatlása miatt lelke, nőjével aggodalmait nem közlé, — annál meg-foghatlanabb vala tehát, hogy Zárdayné egy idő óta, különösen este felé, egészen megváltozotttnak, szokatl-an nyugtalan- és komolynak látszék.

Vajjon mi lehet ennek oka? — Kérdé nem egy-

szer önmagát a férj, s a vendégek is gondoltak sokat össze — vissza, Vándory Béla kivételével, ki sokkal kevésbbé ismerte még házi asszonyát, minthogy a kü-lönbséget észrevehette volna.

Nem, tovább nem tűrhetem a dolgot. — Mondá egy estve Zárdayné, szokatlan halványan lépve ven-dégei közé. — Itt vagy valami természetfölötti, vagy csalás játssza a szerepet.

Mi történhetett? — Kérdé a férj. —

Már több ideje — Kezdé ismét az előbbi, — hogy komornám — nevetséges kimondani — tevé hozzá mosolyra kényszerítve magát, — hogy komornám azon hirt jelenté nálam, minden tagjába remegve, hogy mit előbb a nép állított, s ők csak nevettek, való, a kastély túl felén — kisértet jár.

Aha — szólt nevetve a férj — a dolog érdekes kezd lenni.

Hallgass csak kérlek tovább is meg. — Kezdé ismét neje. — Tudod, hogy én sem babonás nem va-gyok, sem könnyen hívő, s így elejintén, mint te most, csak nevettem az egészen, — később azonban miután a cselédség esténként mind hasznavehetlenebb lön, boszankodtam érte, s végre, mert ma már egyetlen nő cseléd rábirható nem volt, hogy az udvarban egy lépést is tegyen, meghagytam komornámnak, hogy amint az óra közelit, melyben a kisértet meg szokott jelenni, jöjön hozzám, hadd lássam magam, miben áll ez egész mende — monda. —

Nos? — Kérdé a férj. —

Látott valamit nagysád? — Szólt önkénytelenül Vándory. —

Valóban láttam. — Mondá a háziasszony kissé vontatva — s habár sokkal inkább vagyok most is azt hinni hajlandó, hogy valaki vagy rablási, vagy

más rossz szándokból vette föl a kisértet szerepét, mégis, mondhatom, nem nézhettem a mereven, ide-s tova lebegő alak mozdulatait, némi borzalom nélkül.

Ezer és ezer kérdéssel ostromlák ezután Zárday-nét, minden ki tudott kis mulatságos kisértetes történetkét elmodani, — s tudakolák, borzasztó volt-e a kisértet arca, szemüregei sötétek-e s csörögtek-e csont kezei járta — keltében? — Végre a háziasszony is együtt kacagott férjével s a többiekkel, de mind a mellett kikötötte, hogy járjon az urak közül valaki a dolognak végére.

Nagysád nyugalmáért. — Mond Vándory Béla

udvariasan — a jövő éjjel bevárom künn a kisértetet, s legyen ennek, vagy a más világnak lakója, szembe nézek vele.

Legyen úgy — Szólt a háziasszony nyájasan nyújtva kezét Várdonyinak — s én hálából, ha rá-ijeszt kisértetünkre, egészen önnek adom öt ez egész kastélylyal együtt — Tevé nevetve hozzá.

Szavánál fogom nagysádat — Mondá Vándory kapva a tréfán, melyet aztán a vendégek részéről, sok sikerült és nem sikerült élcz követett.

De bár mennyit nevettek s enyelgtek is a kisértet fölött, a következő éjszakát mindnyájan kíváncsian s érdeklél várták.

A h a z a f i.

Látogató ha keres, mondjátok, nem vagyok itthon :

Lelkem a kedves hon messze határra szállt,
S tartja ölelve hegyét, völgyét, és síkjait, és az
Országos folyamon tengerek árjaig ér.
Fölhat a trón kebelébe szilárd, hűségtelei gondolal,
Munkás szánat közt a kalibákba benéz.
És megnyilnak előtte az elmúlt századok évi,
S a mi jövődöt a végzetek árnya takar.
S aggodalom s szent érzelmek közt kérdi magától :

Mit kell szólnia, mit tennie érted, o hon!

De jön idő, melyben süker éri a fáradozó főt :

Akkor nyilt ajtóm látogatóknak örül;

És a barátságának megnyilnak termeim újra,

Szívvel, lélekkel honn lesz a gazda megint.

Még jön idő, melyben poharat fogok títani vidáman,

S jobbjom jó kezeket hiven ölelve szorit

Addig zárva vagyok, test, melynek lelke kiszállott,

S zöld ágot keres a hon koszorúja közé. *Vörösmarty.*

Képek a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HARMINCZEGYEDIK LEVÉL.

Kivánatimnak oly kedvezőn jöttél elébe, oly hikkel örvendezettél meg, melyek mindennél, mit csak mondhattál volna, kedvesebbek. Meleg szived valóban egészen megnyugodott volna a nehéz megválás fölött, s te ismét boldog vagy szeretett férjeddel? Légy meggyőződve Emmám, hogy legparányibb ohajtásod iránt is kimélő tekintettel vagyok mindenben. Nagynak találok azt tőled, hogy nem vagy féltékeny reám Ida szereteteért. Gyakran aggódtam, ha leveleimen nagyon is átlátszott, hogy mennyire függ rajtam a kedves gyermek, vajjon nem fogja-e szivedet elbúsítani. De nem, az nem lehetett volna. Hiszen ő mind kettőnkben csak az anyát szereti. A közel- és távoli anya egy lénynek olvadnak előtte össze, — s az csak jól eshetik neked, hogy kis leányod egész belseje oly tárva áll előttem. Hogy fejlődése oly dícsően alakul, ne számítsd nekem oly nagyra föl. *Kedvező esetek, szerencsés körülmények* azok, melyek ezt előidéztek, s miknek én csak *irányt adtam*, s arról gondoskodom : *hogy semmi kárba ne vesszen, mit a jó szerencse nyújtott e részben.* Így például utolsó nyolcz havi lételünkben semmikép nem akarnám az

őreg Pétert nélkülözni. Ő egy sereg eszmét fejlesztett ki nálam Idára nézve, természetesen leginkább csak úgy, mint vak eszköz. De az mindegy, csak a szellem legyen meg, mely a véletlent és eszközt vezeti. Ez a nevelő feladata, szebb módon segített nekünk e részben a lelkész és családja is, habár szinte csaknem szándéktalanul. Mióta onnan vissza jöttünk, többnyire ők a tárgyai beszédeinknek.

Végre kedves Emmám, elkezdem Matildot is betűzni. Már előbb is sejtettem, mit szándékozik pénzzel, mit még most is gondosan gyűjtöget, s melyből még egy krajczárt sem adott ki. Tegnap, irókönyvét lapozva, véletlenül valami levél formát találtam lapjai közt, mit észrevétlenül betűzött össze. Fivéérének szólt a levél, az ifju Kornainak, kiről multkor irád, hogy egészen elveszett, adósságokba merült ember. Valami rosszabbat is követhetett el, mivel mint tudakozásimra beszéltek, be is van fogva.

A levél, mint képzelheted, még nagyon rendetlenül van írva, s körülbelöl azt tartalmazza : hogy nagyon sokat búsul bátyja miatt, s még sem meri senkinek megmondani, még nekem sem, mivel különben is eléggé szégyenli magát előttem; hogy nagyon

szeretné őt kiszabadítani, de még sehogy nem tudhatja, mi módon volna az eszközölhető? — Irta továbbá, hogy asztalnál, ha csemegék és sütemények nincsenek, gyakran gondol boldogult szülőire, kiknek házában minden oly nagy bőségben volt, mit csak kívánni lehetett, s hol ők ketten, mint legidősbe, mindent tehetek, mi csak tetszett. S most minden úgy megváltozott, bár ő maga is érzi, hogy így jobb rá nézve, s szégyenli, ha elégületlen. Gyakran akart már nekem mindent elbeszélni, mintha azonban olyankor mindig valami gonosz szellem szállná meg őt, ki száját belőlről bezárja, a szó mindig elhal ajkain. Boldogult édes anyja, bizonyosan igen jó volt, ki nekik ká-

vét, csemegét és süteményeket adott, és mindent szabad akarataukra engedett; mégis gyakran úgy tetszik neki, mintha én jobb volnék, s inkább tudnám, mi válik a gyermeknek javára, mert hiszen Ida oly boldog stb.

Ez körül-belől tartalma a levélnek, melyet én ismét vissza tévék a könyvbe. S midőn Ida megkért, hogy engedném őt Loránttal s Mentorával egy órára sétálni menni, megengedém, s Matildot magam mellé ültetve a pamlagra — majd jövő levelembé megírom, miféle párbeszédbe merültünk. — Addig is ég áldjon édes Emmám! a gyermekek tanuló órája ütött, — nem folytathatom.

Gyermek-játékokról.

M. — Lina után.

Első játék alkalmazás.

A kis Lili kigyúlt, rózsza arczocskával ébredt fel álmából. Előbb enyhítő fürdőt von, s aztán elszunynyadt az anya kebelén. De gagyogása ágyacskájához csalja az anyát. Oda siet kedvenczéhez, ki még oly parányi, hogy bár kis karjait képes már mozgatni s felé nyújtogatja, de fejceskáját még hasztalan igyekeznek önerejéből fölemelni.

Mi van az anya kezében?

Kis, piros labdáska, mely zsinórhoz van erősítve, mit azonban keze még rejteget, hogy előbb játszassék s beszélgethessen kissé a gyermekkel — Lili szemei azonban csakhamar fölfedezik az anyai újjak közt a piros szín tündöklését, s tekintetét többé le nem veheti róla.

Ej, hát az én kis Lilikém már észrevette a labdát, melyet azalatt készíték számára, míg aludt? Fogd meg hát a labdát, a labdáska szép! a labdáska lágy!

A piczi kis lény azonban még nem képes azt megfogni, de mosolyog és örvendez, midőn az anya a labdát a zsinórnál fogva fölemeli, s Lili szemei előtt

csöndesen lóggázza. Lili tekintete követi annak minden mozdulatát, — látható részvétet árul el.

Most az anya gyorsabban kezdi mozgatni a labdát, s mint előbb, úgy most is, hozzá illő szavak vagy dalocskával kíséri.

A gondolkozó anyának nem kerüli figyelmét el, hogy a gyermeki arcz kifejezése az új mozgás mellett elevenebbé válik. Míg a tik-tak egyenlő mozdulatai mellett, figyelme fölébredt, az élénkebb dalocska, mely a labda gyorsabb mozgását kíséri, már érzéseire hat, s a játék ismétlése alkalmával már többnyire utánozni kezdi a gyermek, ujjacskáival játszva, a mozgást; s ez figyelme ébredésének legbiztosabb jele.

Most az anya más irányban röptíti a labdát, s ismét mást dalol. S a gyermek az új hangokra ismét figyelmes lesz, habár a szavak értelmét csak a mozgatók sejtjei is vele.

A labda ide-oda röptülése bevészte magát mind belső, mind külső gyermeki szemeibe, s arczocskája nagy meglepődést árul el, midőn most az anya felülteti őt párnái közé, s a labdát elébe, a paplanra teszi, vagy a gyermek szemeitől illő távolságra, felüggeszti, s míg maga vissza siet varró asztalkája mellé, azalatt Lili boldogan kapkod a labda után.

Roka mester lánykérése.

(Folytatás.)

Midőn róka koma cziczájához visszatérve, annak házában körültekintett, s a kábitó ékszeres kincs halmok után annak egyszerűségét is érezni kezdette, nagyon csodálkozott a cziczának elbizakodottságán hogy az magát még csinosnak is terthatja. —

Azonban gyalázatos tervét sűrű hízogésai alá

rejtve, szegény czicza soha se találta őt szeretetre méltóbbnak.

„Gondold csak — kezdé a koma — hol voltam? Új szomszédunknál a griffnél. Pompás ember; finom; udvarias, előkelő. A szegény szarka! — mindjárt gondoltam, — az egész leányárolni historia csupa kohl-

mány; nincs is leánya. Tudod édesem, az előkelő világ szereti a népet felültetni. Azt mondja, hogy mindenkitől csak szépség magasztalását hallotta s midőn ki találtam mondani, hogy nemsokára egymáséi leendünk: lehetlen volt őt visszatartani, hogy ezen esemény tiszteletére nagy udvari estélyt ne rendezzen. Ah, mi udvarias agglegény! alig várja, hogy látásodban gyönyörködhessek; — és így kénytelen valék meghívását elfogadni.“

„Nem is tehetél mást“ válaszolt az ártatlan egyszerűség, mely, mikint már megjegyzők, a hizelgést igen kedvelte.

„S csak képzeld minő figyelmes — folytató a koma. — Mivel magas rangjához képest lakása nem elég nagyszerű, s a kerítés az egész alsó emeletet betölti, kénytelen maga a felső emeleten lakni; s következőleg, hogy vendégei hozzá eljuthassanak, oly leereszkedő lesz, hogy kosarat fog leeregetni, és saját, fenséges körmeivel fogja vendégeit felhuzogatni.“

A csendes visszavonultságban felnőtt macska égett kíváncsiságában a nagy világot megláthatni, s a szerelmek egész más nap nem beszéltek egyébről; — midőn az est közelgett, s a róka időnézni ki dugta fejét az ablakon, szemei ismét kopó barátunk mogorva tekintetével találkoztak, ismét látta, hogy itt nincs szabadulás.

„Az otromba kutya! — egészen megfeledkeztem róla! — mit tegyek most! egy porczikát se hagyna meg belőlem, ha most elhagynám a házat.“

S a koma elgondolkozott, hogy miként lehetne vetélytársától szabadulnia, s egy, nagyon ügyes cseltség gondolt ki magának. Felkérte először is a cziczát, hogy menjen előre, s várakozzék reá, a háztól jó messze egy útkanyarulatnál. „Ha együtt mennénk — mondá — a kutya bizonyosan újra arczátlankodnék és hozzád tolakodnék, mivel tudja, hogy művelt ember, az illedelem ellenére, egy hölgy előtt, nem boszulhatja meg a megbántásokat. Ha azonban egyedül fog engem meglátni, a száját se fogja merni a gyáva feltátani. — Hagyd az ajtót nyitva, nem sokára követelek.“

A kisasszony annyira el volt kopónk ellenében keseredve, hogy a koma mindennemű rágalmainak föltétlen hitelt adott; s ehhez képest előre távozott ismételve is megkérvén a komát, hogy magát a kutyávali szóváltásra ne alázza le.

Midőn kopó barátunk a cziczát észrevette, igen alázatosan közeledett felé s kérte őt, hogy csak egy pár szavát hallgassa meg; azonban oly mély megvetéssel fogadtatott, hogy annál nagyobb dühvel ment folytatni lesét; — de mily nagy volt öröme, midőn látta, hogy a czicza nyitva felelte az ajtót. „Nyomó-

morú, ordított fel örömeiben — többé meg nem szabadulsz!“ s berontott a hátulsó kapun; de ki írja le csudáját, midőn róka mestert az ágyon elnyújtózva, nyögve, s oly állapotban találta, mintha csak épen most készülne párját kiadni.

„Barátom — szóla holdokló hangon a róka — meg vagy boszulva; — ütött utolsó órád; látod épen most lihegem ki párámat; — adj lábot s igérd meg, hogy megbocsátasz.“

Elkeseredése daczára se volt képes a kutya holdokló félben levő ellenségével fogát éreztetni.

„Gazul bántál velem — válaszolt — először egy róka lyukban el akartál veszteni; — aztán elorzád tőlem hugoskám szívét s becsülését; — semmi se menthetett volna meg véres boszum elől, mint a halál, melylyel épen küzdesz.“

„O! O! rajtam már lehetlen segíteni. Szegény czicza a majom orvoshoz ment, de már későn fog jőni. O! mi iszonyú, ha a végrováson rosz lelkiismeretünk van! Várd meg, míg a czicza visszajő, teljes elégtételt szolgáltatok neked!“

A jó szívű kutya végre is csak megindult ellensége nyomorán s vallomásain, s vigasztalni kezdte őt.

„Jaj, jaj! — ordított a róka — a szám szárad, belől meg tűz éget“ s ezzel kiveté nyelvét s még borzasztóbban forgatá szemeit, mint azelőtt.

„Nincs itt valahol víz?“ kérdezte a tért körülszaglálva a jó szívű kutya.

„Nincs — hörgé a róka — de várj, most jut eszembe, hogy abban a kis lyukban ott a falon van egy kevés; de hogy lehetne oda férni? a lyuk oly magasan van, hogy nyomorú állapotomban nem bírok oda felmászni; és téged, lásd én oly galádul megbántottalak, nem merlek oly nagy szivességre felkérni?“

„Szót sem érdemel az egész; — de a lyuk igen kicsiny, orommal nem férek a vízhez.“

„Biz igaz, de ha azon köre ott felállnál s egyik lábadat megnedvesítenéd, legalább lábaddal nedvességet által enyhíthetnéd égő forróságomat. O! mi borzasztó a rosz lelkiismeret!“ —

Kopó barátunk szíves készséggel azonnal felugrott a köre, s a kis lyukba dugta egyik lábát. Erre várt a ravasz róka, hirtelen meghuzott egy előre már ágya szalmája alá rejtett zsineget, s kutyánk lába erősen oda hurkolódott a lyukba rejtett törbe.

„Gazember!“ ordított a kopó; de a róka ézzel mit sem törődve vígan felszökelt a szalmáról, a hurok zsinegét fogával jól megerősíté egy szeghez, s gunyosan felkiáltva: „jó napot kedves barátom, más-kor ne hidj ám a véletlen megtéréseknek“ távozott, s jó kopónkat ott hagyta, két lábon őrt állva a farképnél. —

(Vége következik.)

A női hivatás.

Egy angol írónó gondolatai.

Valamit tenni.

A férfi- és nőnem egyenjogúsága nem fekszik a dolgok természetében. Férfi és nő egymás számára, de nem egymáshoz hasonlóan vannak teremtve. Egyetlen egy, „Jogot“ szabad a férfiúval egyenlőnek tartanunk, melynek elérése éppen úgy fekszik a mi, mint az ő kezükben — a *jogot*, valamit tenni.

Hogy mind a két nem munkára van hivatva — egyik, homloka verejtéke által — a másik „fájdalommal szülve gyermekét“ — s fölnevelve, — azt hiszem, senki kérdésbe nem vonhatja. S habár az asszony a társaság jelen alakulása által, önkényt választott vagy rá erőszakolt sorsánál fogva, ez első, legfőbb s a régebbi időkben csaknem általános rendeltetést be nem töltheti, azért még semmi esetre nincs azon szellemi és anyagi szükségétől fölmentve, hogy magának valami másféle foglalkozást keressen.

De mi kevés szülő gondolja meg ezt! A fiúk elhagyják az iskolát s belépnek az életbe; a leányok szintén bevégezik nevelésüket s honn maradnak. Ez elég. Senki nem tartja szükségesnek, több gondot vesztegetni rájuk. A csinos kis bohók! mi szép koszorút képeznek a kedves papa szobája díszítésére. Hisz a jó apának abban telik öröme, ha mindent adhat nekik mit csak kívánhatnak — szép ruhákat, mulatságokat, társaságokat; ő és a mama minden házi gondot elvállalnak tőlök; idejük van bőségben, de semmi nincs, mi azt betöltse; pénz van elég, de semmi, vagy igen kevés alkalom azt célszerűen felhasználni; a mulatságoknak sem vége sem hossza, de semmi bizonyos tárgya az érdekelttség vagy foglalkozásnak; hízlegések s szép szavak nem hiányzanak, de nem bírnak semmi-nemű egészséges táplálékkal szív és lélekre nézve — ha véletlenül volna nekik egyik vagy másik — s ez azon időben, mikor a szív és lélek éppen a legnagyobb ürességet érzi, melyet mohón kívánna betölteni. A szó szoros értelmében véve nincs mit tenniök, kivéve szerelmissé lenni, mit a legtöbben legalább, oly hamar, mint csak lehetséges, meg is szoktak tenni.

Sokan képzelik, hogy szerelmesek, s pedig igazság szerint csak — *henyélnek*. Egy bölcs férfiú ezen állításának igazságát elég elhibázott élet, különösen leányélet bizonyítá be. Az ily szerelem közönségesen csak a képzelő tehettség ámitása, s igen távol áll a szerelem valódi lényétől, s a tárgy általában többnyire méltatlan vagy elérhetlen. „A papa haragszik érte, a mama meg van bántva és boszankodik; az egész csak *esztelen bohóság*, s nem vezet semmihez, s legkevésbé házassághoz. Egyetlen következménye — mi?

Hosszú, szomorú szenvedési időszak, mely való, vagy képzelt és nemkevésbé való ha képzelt is.

A harag, megbántódás érzeményei; tehetlen küzdelem — igazságtalan szülők ellen, mint a leány hiszi, vagy ha a regényesre hajlandó, a kegyetlen sors ellen. Lassanként azonban elenyész ezen hangulat; úgy kezdi tekinteni a szerelmet, mint bohóságot, s minden reményei s terveinek czélja — a férjhezmenetel lesz. A férjhezmenetel elkülönözve; nem egy meghatározott férj, hanem férj általában — valaki, ki őt szintelen életéből kiragadja s neki életezélt adjon, ama borongós űrt betölteni, melyben napjai lassanként elveszni fenyegetnek.

Ha a nagy kérdés eldőlt, s a szegény leány hasztalan reményl és várakozik, azon esetben ifjúsága harmadik lépcsőjére jut; elfecsérli vagy álmodozza lételét, sorsát zúgolódva viseli, vagy keresztül tör elvakukságában minden korláton; maga boldogtalan és családját is szerencsétlenné teszi, miközben talán mind ennek öntudatával bír, de szíve keserűségének valódi gyökerét nem találja sehol, nem tudja mi hiányzik neki, s valamit mégis fájdalmasan nélkülöz. És mi ez a valami?

Ó, csak a fiúknál gondolák meg a szülők, hogy a sátán fürge ott, hol henyéllő kezek számára kell gonosz munkát találnia — soha nem jutott eszükbe, hogy e szavak a gyöngéd leányokra is vonatkozhatnak.

Sigy a szegény leányok törekvései mind oda kezdenek czélozni, hogy régi ellenöket, az időt megölhesék. Halálosan szurkálják őt horgoló és himző tüikkel; siketté teszik zongora és hárfáikkal, — de nem zene által; eldarabolják a délelőtt henye látogatói — s látogatónői elfogadásával, s délután a maradványt, tízperces-szekerénykébe, mindenféle „barát házhoz“ elhordozzák magukkal, mely csak eszökbe jut. Végre halálra tánczolják a legtermészetlenebb órákban, és aztán, a dicső kimenet felett örvendve, álomba ringatják a következő nap harmadán át. Így hal meg lassú, védtelen, egészen természetes halállal, sők nem ébrednek meggyilkolása öntudatára mind addig fel, míg nem ezen világ határinál, vagy a jövő partjain, elébök harsan a kérdés: „Mit miveltetek időtökkel?“ — Az idő, az egyetlen földi adomány, mely minden élő lény közt egyenlően osztatik fel, s melynek vesztesége egyáltalán helyre pótolhatlan.

De ezen nagy bűn, ezen visszahozhatlan vesztegetés, a legtöbb esetben csak tudatlanságból származik. A férfiak úgy tanulják az idő becseit ismerni, felosztani s használni, mint tűéri dolgot, — asszonyok ritkán, vagy soha; közöttök a legkevésbének van valódi fogalma annak becseről. A varrónét kinevetnék, ki a ruhának szánt szövet felét elszabdálná s a maradékkal mégis ki akarna jöni; hogy azonban ugyan ily arányosság alkalmazható az időre, s annak felosztá-

sára; hogy nem lehet egész délelőttet elvesztegetve, a délutánba kényszeríteni az egész napi munkát; hogy egyetlen egy rosztul használt pillanat bünné, tolvaj-sággá válik (s valóban szerencsések vagyunk, ha mulasztásunk által csak magunk szenvedünk) — ezek oly tények, miknek elismerése a női képzelő tehetségtől többnyire távol marad.

De nem az ő hibájok; ők soha nem voltak *muláshoz szoktatva*. Azt hallották, hogy férfiakra nézve az idő pénz; miként jutott volna azonban eszökbe, hogy rájuk nézve ugyanazon adomány, épen mint a férfiakra, nem pénz talán, hanem élet — élet, a szónak legmagasabb értelmében s nemesebb alkalmazásában — élet, mely minden egyes lény számára adatek, minden vonatkozása nélkül egyiknek a másikra, s melyért közöttünk mindenki, férjezett vagy férjetlen, férfiú vagy asszony, bizonyosan felelős Isten előtt.

Időtök, fiatal barátném, kik már tizenhét és több évesek vagytok, s annak alkalmazása, épen oly szükséges rátok nézve, mint atyátok — s fivéreiteké. Ti épen annyi felelősséggel tartoztok érte, mint ők. Ha elpazaroljátok, nem egyedül földi javatokat, hanem lelketeket is elpazaroljátok — nem azon részét, mely a tiétek, hanem azt, mely teremtőtöké.

Igen, itt rejlik a dolognak magva. Azon órától fogva, melyben Ádám és Évának meg volt engedve az édeni lakás, „nem“ mint egykor egy okos lelkésztől megjegyezni hallám, „hogy ott tétlenül éljenek, hanem hogy azt miveljék s feltartsák“ — azon órától fogva egyetlen férfiú — s asszonynak sem engedé a nélkül megpillantani e földi lét világát, mindnyájunk atyja, hogy azon valami munkához ne utasította volna mindeniket, valami látható, kézzelfogható mű véghezviteléhez, mely utánuk visszamaradjon, ha egykor meghalnak.

Fiatal hölgyek, a kérdés komoly gondolkozásra érdemes — mit hagynának maguk után közületek a legtöbben, ha tizennyolcz, húsz vagy harmincz éves korukban elszóllíttatnának e világról? sok himzést kétségtelenül; különböző csinos, barátságos, olvashatlan leveleket; mérsékelt számú jótéteményt s egész kirakat jó föltételt. Semmi mást — kivéve neveteket a sírkövön, vagy néhány évi helyet rokonaitok — s barátaitok emlékébe. „Szegény gyermek! — mi kedves, vidám leányka volt!“ Embertársaitok javára nézve azonban egészen közömbös volna, ha éltetek-e vagy nem.

De — „mit kezdjek hát életemmel?“ kérdé tőlem egykor azok számából egy hajadon, kik átkezdik látni, hogy mindenkinek kötelessége, legyen férjezett vagy nem, lételet az emberiség szolgálatára használni, vagy érte elveszteni. „Mit tegyek?“

A különbség a férfiú és nő hivatása közt abban áll: hogy egyiké kívül, másiké belül van a házon; az egyiké inkább cselekvő, a másiké szenvedő természetű. A férfiúnak a világba kell mennie, utját keresni,

az asszonyé valóban lábai előtt nyílik, s mégis egyik mint másik oly világos, oly tiszteletreméltó, s oly nehéz; s bár mennyire szónokolja is a szokás az ellenkezőt — ha az élet méltó vagy boldog akar lenni, ugy mindenikre határozottan és félelem nélkül kell lép-nünk. De — miként?

Ezen kérdésre határozottan felelni, lehetetlen. Jellem, izlés, tehetségek s körülmények sokkal különbözőbbek, minthogy esztelenség ne volna, határozott foglalkozási tervet rajzolni csak hat asszony számára is ismerőseink közül. Csak kevésnek engedtetik azonban oly nagy választás, s oly széles mezője a kötelességeknek, hogy igen soká bizonytalanságba lehetne arra nézve, mit kelljen tennie. Általában — s ez a legbiztosabb vezető — az asszony épen keze ügyébe fogja találni az alkalmas munkát: atyját vagy anyját ápolni; valami gyermeket nevelni; rendetlen háztartást nyugodt, biztos kézzel rendezni; átmenő szerelmekből szabályos tanulmányt készíteni. S ha mind ez fölösleges vagy elérhetlen volna, úgy ajánlja fel szolgálatait az otthonosság köréből a külvilág számára, melynek talán semmikor oly nagy szüksége nem volt reánk asszonyokra, mint épen most. S alig vihethné más a jótékonyt vagy kötelességet a világban tökéletesben keresztül, mint egy eszes, szelid asszonyi kéz.

Itt eszembe jut még egy más is azon egyszerű szabályok közül, mik e részben az egyetlen lehető zsinórmértéket képezik „mit kezded tenni valót talál, tedd azt meg minden erőddel.“ Ne kérdezz, ne bölcselkedjél felette, hanem *tedd* meg. Egészen és teljesen, a tökéletességnél kevesebbel be nem érve. Legyen bár nagy vagy kicsi, egy falusi iskola alapításától kezdve, le, himzésed bevégzéseig — „teljesítsd egész erőddel“ s félre ne tedd mindaddig, míg megtéve nincs.

Minden napi tudósításnak valami elkészültet kellene a mértékbe visszahagyni; valamit a mulatságok mellett magunk vagy mások számára, bár mindenik jó és édes a maga nemében. A mulatság képezze hábját az életnek, alapja azonban komoly munka legyen, naponkénti, szabályos, lelkiismeretes munka, lényé és következtéseiben oly tiszta és világos, mint bármily *dolga* a férfiúnak. Ha ő az tetteinek ösztönzője kincs- vagy dicsvágy lehet, miért ne volna a miénknek kötelesség és szeretet, szeretet embertársaink iránt, sőt több, szeretet Isten iránt?

„A munka Isten szolgálat“ mond a példaszó; épen úgy elmondhatjuk azt is: a munka öröm. Csak hogy akkor amaz öreg és fiatal nők szomorú, színtelen lététől, kiknek semmi dolguk, azon testvéreik felé kell fordulniok, kik mindig azon törekszenek, hogy lehesen tenniök valamit; kik az általános törvényt vallva és elfogadva, a mulatságot csak mint ráadást tekintik az életben, s a munkát tartják természetes s legszen- tebb szükségének, kik kötelességül ama szilárd feladatot tűzik ki, hogy a magukét fel fogják találni s véghez is viszik.

Ezek azon nők, kikről a világ, szélesebb értelemben, nem sokat beszél. Nem számítom közéjük azokat, kiknek tettei ellenállhatlan ösztön következményei, és valodi hivatássá válnak, mint az iróné és művésznéé s. t. b. Azon asszonyokat értem, kik tevékeny, hasznos, munkás életet visznek, magában véve is teljes életet, s kik azért fél annyi gondot és bajt sem szenvednek barátaiknak, mint a henye, esztelen leányok — nem, még szerelem dolgában sem. Ha feléjük véletlenség (vagy sokkal inkább, a gondviselés által küldve) szerelem közelít, s ha boldogok lehetnek, annál jobb! hiszen azért, hogy mint leány valamivel elfoglalták magukat, nem válik belőlök rosszabb asszony.

De ama „gyöngéd szenvedély“ rájuk nézve nem oly nagy szükség, mint azokra nézve, kik terv- és cél nélküli életet folytatnak; ők nem tudnak semmit a fűkötő alá jutás mohóság- és sietségéről — idejük tökéletesen be van töltve; s ha soha nem mennének is férjhez, úgy nekik a megszokott képesség, magukat hasznossá tenni, mind saját, mind mások szemei előtt megadja ama kimondhatlan becsét, ama szilárd állást társaságokban, mely mindig gátolni fogja, hogy ők, mind a legtöbb öreg leány, az új nemzedék folyamában alámerüljenek. —

Ők maguk vittak ki állást a világba maguknak, a barátságatlan, gyakorlati de nem roszakaró világba, hol előbb-utóbb mindenki fel fogja találni igaz ítéletét, s hol ha az egykor mulatságvágyó fiatal leány, ügyefogyott, agg hajadonná változott, épen oly kevéssé várhatja előbbi helye elfoglalását, mint a hervadt őszi levél azt, hogy ismét a zöld ágon lebegjen. Oly koros leány azonban, ki fáradatlan munkássága által érdemeket szerzett a világ előtt, s állást vívott ki magának, megtartja azt végpillanatáig.

És nem rossz vagy örömtelen állás ez, sőt gyakran magasabb s tiszteletre méltóbb, mint tíz fű

anyjáié. Csak körül kell tekintenünk a családokban, hol a kedves nagynénijátszótárs, ítélőbíró, ápolóné, vigasztalóné és tanácsadóné; társaságokba, honnan a szeretetreméltó esz kisasszonynak nem szabad hibáznia, ki sem nem szellemdús, sem szép, sem fiatal, s még sem szabad mellőznetnie; irgalmas cselekvések kivitelénél, hol magát oly életrevalólag mutatja, mindig épen a legjobban tudja, mit és miként kellene tenni — vagy végre saját otthonában, mely magános mindenesetre, mint minden magánálló asszony otthonának lennie kell, de sem nem sötét, sem nem boldogtalan, s a szerencse és vidámság forrása elég más otthonra nézve.

Ő nem ment férjhez. Istenen kívül önmaga készíté otthonát, életét és sorsát. Keserű vagy édes volt-e, miket át kelle élnie — nem a mi dolgunk kutatni, de a következményt láthatjuk naponként. Bármilyen széles vagy szűk legyen is hatásköre, erejét a legszélsőig gyakorlára és csak jóra fordította. Lett legyenek bár nagyok vagy csekélyek tehetségei, ő egyet sem temetett el közülök. Bár milyen volt is lételének folyása, s bármilyen körülményeket hozott is számára, ő feltéve egyetlen részét sem vesztegeté el, egy évet, egy hónapot, egy napot sem.

Tudjon bár a világ sokat vagy keveset ily női életről, mindig szép kép fog az maradni, melynek történetét olvashatjuk nyugodt arczáról, biztos, vidám lényéről s élő érdekelttségéről minden dolog és ember iránt. Ritkán fogjuk tapasztalni, hogy ily asszony maga felett sokat gondolkoznék; arra soha nem volt ideje.

És ezen étellel, mely őt arra tanítá, hogy minél többet teszünk, annál több tenni valót találunk, soha nem fog mint valami rendkívülivel dicsekedni, sem emberek, sem Isten előtt. Ő tudja, hogy végre is csak azt cselekedte, mit kötelessége parancsolt. S ha a hely, melyet a földön elfoglalt, üres marad, irt és amott bizonynyal elmondják felőle — „Ő megtevé, mit tehetett.“

A legegyszerűbb s tapasztalathűbb nevelési rendszer.

IX.

Ember-képzés alatt értem, mindazon értelmi és akarati tulajdonok megadását a gyermek számára, mik emberi méltóságára, szorosabban s mintegy alap gyanánt tartoznak; mik vele ezen méltóságot éreztetni, s másokban is ez és maga iránt becsülést szeretni, és mik a gyermeket, idővel ezen és túlvilágon, már magokban is, nagy részben boldoggá tenni képesek.

X.

Az ember-képzést három fő részletre osztom fel: 1) a józan ész kifejítése. 2) Kegyeletesség és ebből eredő lelkismeretesség képzése. 3) Jellemi-képzés és edzés.

XI.

1) *A józan ész kifejítése.* A józan ész elnevezése alatt közönségesen értjük: az emberi értelem azon gyakorlati tulajdonát, melynél fogva az ember a világban, az embereket, azoknak viszonyait, az életet, a tárgyakat, eseményeket és körülményeket, a mennyire emberi véges és gyarló erő engedi, mindenkor a magok valódiságukban, menten szenvedélyektől, elfoglaltságoktól és előítéletektől, mesterséges okoskodások nélkül felfogni, s ítéleteit és teendőit ezen felfogásokhoz alkalmazni képes. Ezért nevezi azt a latin *sensus communis*nak, a francia *sens commun*nak; nem mintha ez minden halandónak sajátja volna, hanem mert sajátja lehet mindenkinek, úgy a tudo-

mányosan nem képzettnék, mint — természetesen nagyobb kiterjedésben és biztosságban — a tudományosan képzettnék; egyedül tán a természettől hülyét és tébolyodottat véve ki. A német elnevezés: „gesunder Menschen-Verstand“, és a magyar: „józan ész“ legmegfelelőbbek.

A józan ész kifejtésére nézve, a szülőknek körülbelül ezek a teendőik: a gyermeket sohasé ámitsák, ferde felfogásaiból, eszméiből soha magoknak mulatságot, nevetséget ne csináljanak, sőt azokat gondosan kiigazitgassák; minden tárgynak valódi mivoltát, használatát, viszonyát vele megismertessék, minden eseménynek, tettnek, tüneménynek, házi intézkedésnek előtte okát adják; az őt környező dolgoknak valódi állásaikat neki fejtegetessék; apró teendőinél, játékaiknál, kis pénztárcskájának hováfordításánál, őt józan eszének használatára szoktassák, sőt ezek iránt vele tanácskozzanak; azon ferde fogalmaknak, mik mások által előtte nyilvánítottak, vagy tetteknek és baleseteknek, mik körülte történnek, ha ferdeség okozta ezeket, ferdeségüket előtte fejtegetessék, telhető kimélettel azonban azok iránt, kiknek hibáikat róvogtatják. — Hogy idővel a gyermek, a vagyonnak és anyagi életszükségeinek, könnyelmű és meggondolatlan elfecsérlésétől megóvassék: jókor szükség megismertetni vele a vagyon becstét s azon útra vezetni őt, mely egyaránt távol fekszik a földi javak túlbecsülésétől, zsugoriságtól és pazarlástól. Nem árt őt korán kis pénztárcskával látni el, hogy annak kezeléséből szokják egykor a nagyobbali okos gazdálkodásra és

józan takarékosagra. Egy szóval, arra szoktassák a gyermeket minden alkalommal, hogy esztét, minden szavában, tettében, itéletében kalauzál használja; azokban, mik tudományos képzettséget föltételeznek, vagy a gyermek fogalma felett állanak, vagy épen idő-előtti eszmék, őt a későbbi érettebb korra utasítván; mi minden esetre idvesebb, mint fél vagy épen ferde fogalmakkal tölteni meg fejét. Ha a szüle birja a gyermek bizalmát és ragaszkodását — mi csak azon esetben nem fogna birni, ha azt túlszigorával önmaga fojtaná el benne — a gyermek nem fog zárkozni előtte azon ferdeségekkel is, miket mások nyilatkoztattak és tetteiből szedett fel. Arra azonban szükség ügyelnie a szülőknek, hogy egykor-máskor, nehezebb felfogásainál a gyermeknek, maga türelmét ne vesztse, s őt netán hosszas leczke-tartásokkal ki ne fáraszsza; mert a gyermek a maga játékaival, játszótársaitól hosszasan eltartoztatni nem szeret s béke türelmét veszti, mit más alkalommal szívesen kikerül; valamint akkor is, ha azt sejtí, hogy kérdezősködései vel unalmára vagy terhére van szüléjének. — Igen czélszerű eszköz, a gyermek józan esze gyakorlatára az is, ha némelykor önmaga által találtatjuk ki a dolgot és körülmények mivoltát, az események okait s a teendőket; sőt hasznos olykor a casuisticát is használni nála, p. o. ha ezzel s ezzel bírnál, ha ily s ily körülmények közt volnál stb. mit fognál tenni? Ha ilyenkor a gyermek önmagától találja ki a teendőt, kis büszkesége igen sokat teend arra, hogy önbizalmat nyerjen, s gyakorlatára szokják józan esze használatának.

Fáy András.

Arany mondatok.

Külföldi remek írók után.

Az ember soha nem oly szép, mintha bocsánatot kér, vagy maga megbocsát.

Jean Paul.

Az asszonynak fegyvere, eszélyessége, hatalma: a szeretet.

Burow Júlia.

A barátság magasztos; abban ragyog föl az emberiség ereje. A szeretet szép; abban dicsőül meg az emberiség békéje.

Ehrenberg.

A szeretetből meríti az asszony nemes létezését. Az iránt, kit szeret, oly szelíd, mint a galamb, jámbor, mint egy szent; annak biztosságáért vész idején, szelíd kedélye a kigyó éleselműségét szíjja be, s gyöngye szíve, egy oroslány hátsóságát.

Bulwer.

Szeretet és ájtatosság két dal egy nótán.

Hippel.

A legszebb állapot, az önkénytes függés, mert miként volna az lehetséges szeretet nélkül.

Goethe.

A világ oly üres, ha csak hegyeket, folyókat és városokat képzelünk belé; de itt — amott tudni valakit, ki velünk öszhangzik, kivel hallgatva is együtt élünk, az teszi számunkra ezen föld kerektségét lakályos kertté.

Goethe.

A női szívben a heveség gyakran megfér minden túlságával a nemesnek, a magas szívűségnek, sőt még a legnagyobb szelidséggel s szeretettel is — s mégis ez erős ráadása a természetnek mind saját lényét, mind azokat, kik őt szeretik s kiket ő szeret, gyógyíthatlan szerencsétlenségbe vonhatja.

Jean Paul.

Felelős szerkesztő: Vachott Sándorné.